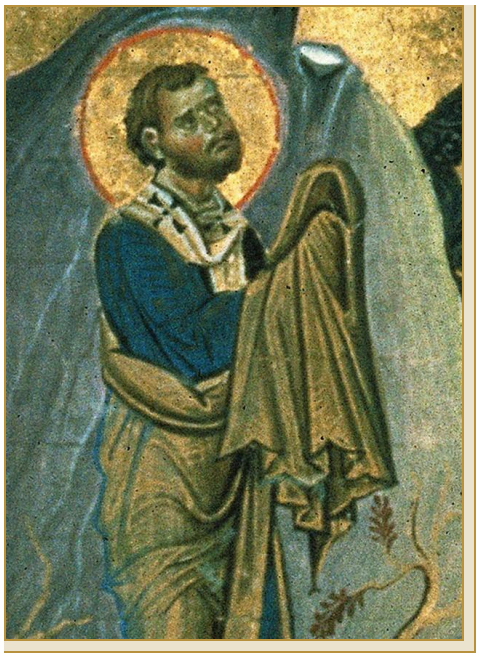

Ìtẹ̀léra Àwọn Aposteli

láti ọdọ̀ St. Staki, aposteli kan nínú Àwọn Àádọ́rin, nípasẹ̀ Ìtẹ́ Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé ní Constantinople, títí di òní

ní ìlà ti

Bíṣọ́ọ̀bù [*]

Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.[‡]

Bíṣọ́ọ̀bù sí Àwọn Orílẹ̀-èdè, lábẹ́ Àṣẹ Aposteli

1. St. Staki, Aposteli kan nínú Àwọn Àádọ́rin [CO]

Kristi rán an pẹ̀lú Àwọn Àádọ́rin ní nǹkan bí ọdún 30 Lẹ́yìn Kristi (Luku 10:1)
a dárúkọ rẹ̀ nínú Ìwé Mímọ́: St. Paulu kí i gẹ́gẹ́ bí "olùfẹ́ mi ọ̀wọ́n Staki" (Romu 16:9)
bíṣọ́ọ̀bù àkọ́kọ́ ti Byzantium, ọdún 38 Lẹ́yìn Kristi

Ìlà ìtẹ̀léra àwọn aposteli yìí nà láti ọdọ̀ Aposteli Staki, ní nǹkan bí ọdún 30 Lẹ́yìn Kristi, títí di òní: ó jẹ́ ọdún 1,996 ní ọdún 2026.

Ìtẹ̀léra láti ọdọ̀ St. Staki dé ọdọ̀ Germanus V, Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé, tẹ̀lé àkọsílẹ̀ àwọn bíṣọ́ọ̀bù àti àwọn baba ńlá tí Ìtẹ́ Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé ní Constantinople ń pa mọ́: àkọsílẹ̀ kan náà ni Ìtẹ́ Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé fi ń tọ ìtẹ̀léra àwọn aposteli tirẹ̀ lọ títí dé ọdọ̀ St. Anderu, Ẹni Tí A Kọ́kọ́ Pè.

St. Staki, ẹni tí St. Paulu kí gẹ́gẹ́ bí "olùfẹ́ mi ọ̀wọ́n Staki" (Romu 16:9), ni Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn ń bọlá fún gẹ́gẹ́ bí aposteli kan nínú Àwọn Àádọ́rin; Ìjọ náà ń ṣe àjọdún rẹ̀ ní 31 Oṣù Ọ̀wàrà, pẹ̀lú àwọn Aposteli Ampliatu àti Urbani, ó sì ń kà á mọ́ àwọn Aposteli Àádọ́rin tí a jọ ń bọlá fún ní 4 Oṣù Ṣẹ́rẹ́. Ìtẹ́ Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé ní Constantinople ka á sí bíṣọ́ọ̀bù àkọ́kọ́ ti Byzantium, tí St. Anderu fi ṣe olórí ìjọ náà, ó sì fi í sí ipò àkọ́kọ́ nínú àkọsílẹ̀ àwọn bíṣọ́ọ̀bù rẹ̀.

A ṣe ìyàsọ́tọ̀ sí ipò bíṣọ́ọ̀bù láti ọdọ̀ ẹnìkan sí ẹni tí ó tẹ̀lé e, nípasẹ̀ àwọn ìjọ tí a dárúkọ wọn nísàlẹ̀ yìí.

A tún ń bọlá fún àwọn bíṣọ́ọ̀bù kan nínú ìlà yìí gẹ́gẹ́ bí ẹni mímọ́. Àwọn àmì tí ó wà lẹ́gbẹ̀ẹ́ orúkọ wọn jẹ mọ́ ìwà mímọ́ ìgbésí ayé nìkan. Wọn kò ní í ṣe pẹ̀lú bí ìyàsọ́tọ̀ kankan ti tọ́ tó: ipò

olúkúlùkù bíṣ́ọ̀bù tí a kọ orúkọ rẹ̀ sílẹ̀ nínú ìtẹ̀léra náà dógba pẹ̀lú ti àwọn yòókù, yálà a ń bọlá fún un gégé bí ẹni mímọ́ tàbí a kò bọlá fún un bẹ́ẹ̀.

St. Ẹni mímọ́: ẹni tí Ìjọ kan ń bọlá fún ní gbangba pé ó gbé ìgbésí ayé ìwà mímọ́ tí ó tayọ, pé ó sì wà lọ́dọ̀ Ọlọ́run nísinsin yìí, tí Ìjọ náà sì ń ṣe ìrántí rẹ̀ nínú kàlẹ́ńdà rẹ̀. Nínú Ìjọ ìjímìjí, ìyìn àwọn onígbàgbọ́ àti ti àwọn bíṣ́ọ̀bù wọn ni a fi ń mọ àwọn ẹni mímọ́; léyìn náà, nípa kíkéde wọn ní ẹni mímọ́ lọ́nà àṣẹ nínú Ìjọ Kátólíìkì ti Romu, àti nípa ṣíṣe wọ́n lógo nínú Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn.

Ẹ.Ì. Ẹni Ìbùkún: nínú Ìjọ Kátólíìkì ti Romu, ẹni tí a ti kéde ní ẹni ìbùkún, ìgbésẹ̀ àṣẹ tí ó ń ṣáájú kíkéde ẹni náà ní ẹni mímọ́.

C Ìjọ Kátólíìkì ti Romu ń bọlá fún un gégé bí ẹni mímọ́ tàbí ẹni ìbùkún.

O Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn ń bọlá fún un gégé bí ẹni mímọ́.

CO Ìjọ Kátólíìkì ti Romu àti Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn méjèèjì ń bọlá fún un gégé bí ẹni mímọ́.

Pupa Ajẹ́rìíkú: ẹni tí ó fi ẹ̀mí rẹ̀ lélẹ̀ nítorí ìgbàgbọ́.

Àwọn Ìjọ kì í fìgbà gbogbo fohùn ṣọ̀kan lórí ẹni tí ó jẹ́ ẹni mímọ́. Ìjọ kan lè máa bọlá fún ẹni tí òmíràn kò bọlá fún, àwọn àmì náà sì ń fi Ìjọ tí ó ń bọlá fún olúkúlùkù wọn hàn.

Constantinople

Ìtẹ́ Byzantium, tí a ń pè ní Constantinople lẹ́yìn náà, tí ó ka St. Anderu, Ẹni Tí A Kọ́kọ́ Pè, sí olùdásílẹ̀ rẹ̀. Àwọn bíṣ́ọ̀bù àti àwọn baba ńlá láti ọdọ̀ St. Onesimus, ẹni tí ó rọ́pò St. Staki, dé ọdọ̀ Germanus V; ní àkókò tí ó jẹ́ baba ńlá ni a ya Kristofor Kisi sọ́tọ̀ ní bíṣ́ọ̀bù Ìtẹ́ Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé ní ọdún 1916.

2. Onesimus 54
3. Polycarp I 69
4. Plutarch 89
5. Sedecion 105
6. Diogenes 114
7. Eleutherius 129
8. Felix 136
9. Polycarp II 141
10. Athenodorus 144
11. Euzois 148
12. Laurence 154
13. Alypius 166
14. Pertinax 169
15. Olympianus 187
16. Mark I 198
17. Philadelphus 211
18. Cyriacus I 214
19. Castinus 230
20. Eugenius I 237
21. Titus 242
22. Dometius 272
23. Rufinus I 284
24. Probus 293
25. St. Metrophanes CO 306
26. St. Alexander CO 314
27. St. Paul I CO *Ajẹ́rìíkú* 337
28. Eusebius 339
29. Macedonius I 342

30. Eudoxius 360
31. Evagrius 370
32. Demophilus 370
33. St. Gregory ti Nazianzus CO 379
34. St. Nectarius CO 381
35. St. John Chrysostom CO 398
36. Arsacius 404
37. St. Atticus CO 406
38. Sisinnius I 426
39. Nestorius 428
40. Maximian 431
41. St. Proclus CO 434
42. St. Flavian CO *Ajẹ́rìíkú* 446
43. St. Anatolius CO 449
44. St. Gennadius I CO 458
45. Acacius 472
46. Fravitta 489
47. Euphemius 490
48. Macedonius II 496
49. Timothy I 511
50. John II 518
51. Epiphanius 520
52. Anthimus I 535
53. St. Menas CO 536
54. St. Eutychius CO 552
55. John III 565
56. St. John IV CO 582
57. Cyriacus II 596
58. Thomas I 607
59. Sergius I 610
60. Pyrrhus 638
61. Paul II 641
62. Peter 654
63. Thomas II 667
64. John V 669
65. Constantine I 675
66. Theodore I 677
67. George I 679
68. Paul III 688
69. Callinicus I 693
70. Cyrus 706
71. John VI 712
72. St. Germanus I CO 715
73. Anastasius 730
74. Constantine II 754
75. Nicetas I 766
76. St. Paul IV CO 780
77. St. Tarasius CO 784
78. St. Nicephorus I CO 806
79. Theodotus I 815
80. Anthony I 821
81. John VII 837
82. St. Methodius I CO 843
83. St. Ignatius CO 847
84. St. Photius O 858
85. Stephen I 886
86. Anthony II 893
87. St. Nicholas I CO 901
88. Euthymius I 907
89. Stephen II 925
90. Tryphon 928
91. Theophylact 933
92. Polyeuctus 956
93. Basil I 970
94. Anthony III 974
95. Nicholas II 984
96. Sisinnius II 996
97. St. Sergius II CO 1001

98. St. Eustathius [C O] 1019
99. Alexius Stoudites 1025
100. Michael I Cerularius 1043
101. St. Constantine III [O] 1059
102. St. John VIII Xiphilinos [O] 1064
103. St. Cosmas I [O] 1075
104. Eustratius Garidas 1081
105. Nicholas III Grammatikos 1084
106. John IX 1111
107. St. Leo [O] 1134
108. St. Michael II [O] 1143
109. Cosmas II 1146
110. Nicholas IV 1147
111. Theodotus II 1151
112. Neophytus I 1154
113. Constantine IV 1154
114. Luke Chrysoberges 1157
115. Michael III 1170
116. Chariton 1178
117. Theodosius I 1179
118. Basil II Kamateros 1183
119. Nicetas II Mountanes 1186
120. Dositheus 1189
121. Leontius 1189
122. George II Xiphilinos 1191
123. John X Kamateros 1198
124. Michael IV Autoreianos 1208
125. Theodore II 1213
126. Maximus II 1216
127. Manuel I 1217
128. Germanus II 1223
129. Methodius II 1240
130. Manuel II 1243
131. St. Arsenius [O] 1254
132. Nicephorus II 1260
133. Germanus III 1265
134. St. Joseph I [O] 1266
135. John XI 1275
136. Gregory II 1283
137. St. Athanasius I [O] 1289
138. John XII 1294
139. Nephon I 1310
140. John XIII 1315
141. Gerasimus I 1320
142. Isaias 1323
143. John XIV 1334
144. Isidore I 1347
145. St. Callistus I [O] 1350
146. Philotheus 1353
147. Macarius 1377
148. Nilus 1380
149. Antony IV 1389
150. St. Callistus II [O] 1397
151. Matthew I 1397
152. Euthymius II 1410
153. Joseph II 1416
154. Metrophanes II 1440
155. Gregory III 1445
156. Athanasius II 1450
157. Gennadius II Scholarios 1454
158. Isidore II 1456
159. Joasaph I 1462
160. Mark II 1466
161. Symeon I 1466
162. St. Dionysius I [O] 1466
163. Raphael I 1475
164. St. Maximus III [O] 1476
165. St. Nephon II [O] 1486

166. Maximus IV 1491
167. Joachim I 1498
168. Pachomius I 1503
169. Theoleptus I 1513
170. St. Jeremias I [O] 1522
171. Joannicius I 1524
172. Dionysius II 1546
173. Joasaph II 1556
174. Metrophanes III 1565
175. Jeremias II 1572
176. Pachomius II 1584
177. Theoleptus II 1585
178. Matthew II 1596
179. Gabriel I 1596
180. Theophanes I 1596
181. Meletius I 1597
182. Neophytus II 1602
183. Raphael II 1603
184. Cyril I Lucaris 1612
185. Timothy II 1612
186. Gregory IV 1623
187. Anthimus II 1623
188. Cyril II Kontares 1633
189. Athanasius III Patelaros 1634
190. Neophytus III 1636
191. Parthenius I 1639
192. Parthenius II 1644
193. Joannicius II 1646
194. Cyril III 1652
195. Paisius I 1652
196. St. Parthenius III [O] *Ajẹ́rìíkú* 1656
197. Gabriel II 1657
198. Parthenius IV 1657
199. Dionysius III 1662
200. Clement 1667
201. Methodius III 1668
202. Dionysius IV 1671
203. Gerasimus II 1673
204. Athanasius IV 1679
205. James 1679
206. Callinicus II 1688
207. Neophytus IV 1688
208. Gabriel III 1702
209. Neophytus V 1707
210. Cyprianus 1707
211. Athanasius V 1709
212. Cyril IV 1711
213. Cosmas III 1714
214. Jeremias III 1716
215. Callinicus III 1726
216. Paisius II 1726
217. Seraphim I 1733
218. Neophytus VI 1734
219. Cyril V 1748
220. Callinicus IV 1757
221. Seraphim II 1757
222. Joannicius III 1761
223. Samuel 1763
224. Meletius II 1768
225. Theodosius II 1769
226. Sophronius II 1774
227. Gabriel IV 1780
228. Procopius 1785
229. Neophytus VII 1789
230. Gerasimus III 1794
231. St. Gregory V [O] *Ajẹ́rìíkú* 1797
232. Callinicus V 1801
233. Jeremias IV 1809

234. Cyril VI 1813
235. Eugenius II 1821
236. Anthimus III 1822
237. Chrysanthus 1824
238. Agathangelus 1826
239. Constantius I 1830
240. Constantius II 1834
241. Gregory VI 1835
242. Anthimus IV 1840
243. Anthimus V 1841
244. Germanus IV 1842
245. Meletius III 1845
246. Anthimus VI 1845
247. Cyril VII 1855
248. Joachim II 1860
249. Sophronius III 1863
250. Joachim III 1878
251. Joachim IV 1884
252. Dionysius V 1887
253. Neophytus VIII 1891
254. Anthimus VII 1895
255. Constantine V 1897
256. Germanus V 1913

Àlùbàníànì àti Amẹ́ríkà

Láti ọdọ Kristofor Kisi, tí a yà sọ́tọ̀ ní Constantinople ní ọdún 1916, tí ó sì di Bíṣọ́ọ̀bù Àgbà ti Àlùbàníànì lẹ́yìn náà, ẹni tí a kọ orúkọ rẹ̀ ṣáájú ni ó ya olúkúlùkù bíṣọ́ọ̀bù sọ́tọ̀. Pẹ̀lú Bíṣọ́ọ̀bù Hierotheos, aṣojú Ìtẹ́ Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé, Kisi ya Theofan (Fan) Noli sọ́tọ̀ ní Korçë ní ọdún 1923.

257. Kristofor Kisi 1916
258. Theofan (Fan) Noli 1923
259. William Henry Francis Brothers 1934
260. Joseph John Skureth 1966
261. Nils Bertil Alexander Persson 1989
262. Samuel Guido, Jr. 2004

263.

Garland F. Byers, Jr.

2013

Oyè Mímọ́

Ìyàsímímọ́
17 Oṣù Ògún 2008, nípa gbígbé ọwọ́ lé, ní St. Paul's Lutheran Orthodox Chapel, Palmerton, Pennsylvania.

Ìyàsọ́tọ̀ sí Oyè Mímọ́ ti Bíṣọ́ọ̀bù
20 Oṣù Ìgbé 2013, nípa gbígbé ọwọ́ lé nígbà ayẹyẹ Oúnjẹ Alẹ́ Mímọ́, ní St. Paul's Lutheran Orthodox Chapel, tí ó ṣe ìpàdé rẹ̀ ní ọjọ́ náà ní American Legion Post 16, Slatington, Pennsylvania.

Olórí ẹni tí ó ya á sọ́tọ̀

Iṣẹ́ Ìsìn

A yà á sọ́tọ̀ sí Oyè Mímọ́ ti Bíṣọ́ọ̀bù ní 20 Oṣù Ìgbé 2013, nínú Lutheran Orthodox Church, Inc., níbi tí ó ti sìn lẹ́yìn náà gẹ́gẹ́ bí Bíṣọ́ọ̀bù Àgbà ti Ẹkùn Ìjọ Western North Carolina. Bíṣọ́ọ̀bù Byers kò ní àjọṣepọ̀ kankan pẹ̀lú ẹgbẹ́ náà mọ́.

Dókítà ninú Ẹ̀kọ́ Ìmọ̀ Ọlọ́run (*honoris causa*), tí Lutheran Orthodox Church, Inc. fi fún un ní 20 Oṣù Ìgbé 2013.

Ẹni Ọ̀wọ̀ Jùlọ Samuel Guido, Jr.

Àwọn tí ó bá a yà á sọ́tọ̀
Bíṣọ́ọ̀bù Bradley A. Varvil
Bíṣọ́ọ̀bù Michael Byus
Bíṣọ́ọ̀bù James Thompson
Àwọn ìwé èrí ìyàsímímọ́ àti ìyàsọ́tọ̀, pẹ̀lú àwọn fọ́tò ìyàsọ́tọ̀
náà, wà ní ojú ìwé Nípa Bíṣọ́ọ̀bù.

Gbogbo ẹsẹ Ìwé Mímọ́ ní èdè Yorùbá tí a fà yọ ní ojú ìwé yìí ni a mú lâìyí ohunkóhun padà láti inú *Biblica® ní oore ọ̀fẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní™*. Orísun: ebible.org/yor. Àmì mẹ́ta (...) ń fi ibi tí a ti fo apá kan sílẹ̀ hàn.
Biblica® ní oore ọ̀fẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní™ Ẹ̀tọ́ àdàkọ © 2009, 2017 Biblica, Inc. Biblica® Open Yoruba Contemporary Bible™ Copyright © 2009, 2017 by Biblica, Inc. “Biblica” ni àmì ìdámọ̀ tí Biblica, Inc. fi sílẹ̀ ní United States Patent àti ní ilé iṣẹ́ tí wọ́n ti ń fúnni ní àmì ìdámọ̀. Gba àṣẹ kí o tó lòó. “Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.
A ṣe àgbékalẹ̀ iṣẹ́ yìí lábẹ́ àkóso ti Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Láti rí ẹ̀dà ìwé àṣẹ, lọ sí http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 tàbí kí o kọ lẹ́tà ránṣẹ́ sí Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.
This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this license, visit http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

St. Staki, láti inú àwòrán kékeré Àwọn Aposteli Mímọ́ Staki, Ampliatu àti Urbani nínú Menologion ti Basil II, Constantinople, ní nǹkan bí ọdún 1000 Lẹ́yìn Kristi, Ilé Ìkàwé Vatican (Vat. gr. 1613). A rí i gbà láti orí Wikimedia Commons, ohun ìní gbogbo ènìyàn; a gé etí rẹ̀, a sì yí ìtóbi rẹ̀ padà láti ara ti ìpilẹ̀ṣẹ̀.